

NHÂN VẬT NGƯỜI PHỤ NỮ HIỆN ĐẠI TRONG TRUYỆN NGẮN DƯƠNG THỤY

Trần Thị Mộng Tình*

TÓM TẮT

Văn học Việt Nam từ sau đổi mới đến nay đã chứng kiến một sự thay đổi “ngoạn mục” về giới trong đội ngũ sáng tác, đặc biệt là ở lĩnh vực văn xuôi. Đất nước hòa bình, tiếng súng đạn đã đi vào dĩ vãng, những chuyện đời tư, thể sự thật thích hợp để người phụ nữ được bày tỏ. Như một lẽ tất nhiên, một sự khẳng định và thể hiện thế giới của mình, cũng là sự trải nghiệm và đồng cảm, các nhà văn nữ viết nhiều về giới của họ theo cảm quan nữ tính khác biệt, có phần nổi trội hơn nam giới. Trong xu thế chung đó, Dương Thụy- nữ nhà văn trẻ được độc giả biết đến trong hơn mười năm trở lại đây, cũng đã có những khám phá, phát hiện, và thể hiện mới về người phụ nữ đặc biệt là những người phụ nữ hiện đại, trên cả bề mặt lẫn bề sâu qua nhiều truyện ngắn độc đáo.

Từ khóa: Dương Thụy, người phụ nữ, hiện đại, nhân vật, hội nhập.

1. Đặt vấn đề

Dương Thụy là cái tên đã không còn xa lạ với đông đảo bạn đọc. Chị là nhà văn cùng hệ thế với các nhà văn 7X như Nguyễn Ngọc Tư, Đỗ Bích Thúy, Phan Hồng Nhiên, Nguyễn Thị Châu Giang, Nguyễn Việt Hà... Truyện ngắn của Dương Thụy thường lấy cảm hứng từ những chuyện đời, từ cuộc sống và tình yêu của người Việt ở những miền đất khác nhau trên thế giới. Nhân vật trung tâm trong những câu chuyện đó chính là người phụ nữ hiện đại. Mang phong thái của con người hiện đại, hội nhập với thế giới nhưng không rời xa cốt cách của phụ nữ Việt Nam, nhân vật nữ trong sáng tác của Dương Thụy vì thế vừa có sự kế thừa lại có sự khác biệt so với truyền thống. Qua bài viết, chúng tôi muốn đi vào tìm ra những đặc trưng trong nhân vật người phụ nữ được Dương Thụy thể hiện qua hai tập truyện ngắn “Cáo già, gái già và tiểu thuyết điếm tình” (2008) và “Bồ câu chung mái vòm” (2011).

2. Giải quyết vấn đề

Trong văn học hiện đại, nhân vật người phụ nữ không chỉ là phương tiện để nhà văn truyền tải quan niệm, tư tưởng mà còn trở thành đối tượng, mục đích để nhà văn chiêm nghiệm, khám phá và lý giải. Đặc biệt từ những năm 80 của thế kỷ trước đến nay, chúng ta bắt gặp ngày càng nhiều nhân vật người phụ nữ mang những khuôn mặt sống động của hiện thực. Trong các truyện ngắn, tiểu thuyết của Y Ban, Võ Thị Xuân Hà, Dạ Ngân, Võ Thị Hào..., ta thấy hiện lên người phụ nữ với những bất ổn, xáo trộn trong nội tâm, những giằng xé giữa truyền thống và hiện đại, giữa khát vọng cá nhân với quy tắc, chuẩn mực xã hội. Bằng sự cảm thụ sâu sắc và tinh vi về “giới”, các nhà văn nữ đã xây dựng nên những nhân vật rất đời thường, thậm chí trần trụi nhưng vẫn toát lên vẻ đẹp đáng trân trọng. Họ chính là hình ảnh của con người “đa đoan, đa sự” trong xã hội đầy nhiễu động

Đến thế hệ nhà văn 7X như Dương Thụy, sự khác biệt giữa người phụ nữ hiện

đại so với truyền thống lại càng được thể hiện rõ. Ta thấy một Nguyễn Ngọc Tư với nhân vật người phụ nữ mang nét dân dã của miền Nam Bộ nhưng ẩn chứa nhiều nỗi niềm, khát vọng đau đáu; lại thấy một Đỗ Hoàng Diệu nổi loạn với những người con gái sống cuồng nhiệt cùng những khát khao nung nấu trong bản năng; lại thấy một Phan Hồng Nhiên hiện đại trong xây dựng nhân vật nữ nơi thành thị nhiều bon chen, xô bồ... Và với Dương Thụy, người đọc được thấy một phương diện khác của người phụ nữ Việt Nam trong xu thế hội nhập. Qua từng trang văn, những con người tưởng như mảnh mai, yếu đuối lại có khả năng nhắc lên mọi “barie văn hóa” giữa các miền đất, các quốc gia để thỏa mãn khát vọng được dần thân, được hòa nhập của tuổi trẻ.

Nổi bật trong truyện ngắn Dương Thụy là nhân vật người phụ nữ hiện đại, trẻ trung có tri thức và bản lĩnh. Là những con người thành đạt, được tiếp xúc với nhiều người ngoại quốc, họ trở thành đại diện cho một thế hệ mới của thanh niên Việt Nam trong “thế giới mở”. Đặt nhân vật trong môi trường sống, học tập và làm việc hiện đại, Dương Thụy vừa tạo điều kiện cho nhân vật phát huy khả năng lại vừa khiến nhân vật phải đối diện với những khắc nghiệt từ môi trường đó. Để có thể vươn lên, giành lấy thành công họ chỉ có một lựa chọn là chủ động và quyết tâm đối diện khó khăn, nắm bắt cơ hội. Nếu không có tri thức và bản lĩnh thử hỏi nhân vật “tôi” trong truyện ngắn “Đồng môn xứ lạ” làm sao có thể vượt qua áp lực từ yêu cầu trong chương trình học tập ở một trường đại học danh tiếng, vượt qua sự kỳ thị của sinh viên các nước phát triển, và vượt qua chính sự tự ti dân tộc của bản thân. Mặc dù bị Jean- một sinh viên bản địa, hãnh tiến, kiêu ngạo coi thường và kỳ thị, nhưng “tôi” vẫn thầm cảm ơn những con người như thế bởi “họ cho tôi chút tự ti dân tộc để không bị hoang tưởng mình là con Rồng cháu Tiên, quê hương rừng vàng biển bạc” [7,tr.159]. Với nhân vật “tôi”, Dương Thụy đã mang đến hình ảnh mới về người phụ nữ Việt Nam trên hành trình hội nhập: nhẹ nhàng, khiêm tốn nhưng bản lĩnh, trí tuệ, và điều quan trọng là họ biết mình là ai, mình đang ở đâu trong thế giới không ngừng vận động này. Vì thế, khát vọng khẳng định bản thân và nỗ lực vươn lên cũng như tinh thần cầu thị luôn bùng cháy trong tâm hồn họ: “Tôi từ nơi xa đến đây, mong học hỏi tri thức, không phải để đạt những điểm giả dối” [7,tr.156].

Không chỉ nhân vật “tôi”, hai tập truyện ngắn “Bò câu chung mái vòm” và “Cáo già, gái già và tiểu thuyết diễm tình”, còn mang đến cho ta rất nhiều chân dung của người phụ nữ hiện đại. Lan trong “Bong bóng mùa mưa”, chưa đến ba mươi tuổi nhưng đã giữ chức “*giám đốc kinh doanh với hai trăm nhân viên trên toàn quốc*” [7, tr.264]. Để đạt được thành công đó, Lan đã phải vượt qua rất nhiều khó khăn từ áp lực công việc đến định kiến xã hội: “... *nhiều đồng hương lại ác cảm với những gì tôi đạt được (...) nhiều người có thành kiến với tôi lắm. Thành đạt thì dễ mà sao được mọi người thương mến sao khó vô cùng*” [7, tr.270]. Lời tâm sự của Lan cho thấy rõ hơn những góc khuất trong công việc và sự nghiệp mà người phụ nữ thành đạt phải đối diện. Nhưng quan trọng là Lan không bao giờ buông xuôi trước khó khăn, vì thế phần thưởng dành cho cô không chỉ là thành công trong sự nghiệp mà còn là tình cảm và sự ngưỡng mộ

của những người xung quanh. Thu trong *Những giấc mơ của người đeo nhẫn* tuy đã có gia đình nhưng vẫn luôn năng động, chuyên nghiệp trong “bộ váy văn phòng cắt may thật khéo”, và luôn tự tin trong mọi hoàn cảnh. Trong mắt mọi người, Thu là hình mẫu của người phụ nữ “sẽ vượt qua được hết những thử thách khó khăn”, và là “ứng cử viên nặng ký cho những cơ hội thăng tiến”. Hàng loạt nhân vật nữ như Kim trong “Đồi nho xanh”, Tâm trong “Bò câu chung mái vòm”, Tố Uyên trong “Cáo già, gái già và tiểu thuyết điểm tình”, Lan trong “Mùa Đông kiêu hãnh”...đều hiện lên như những nét phác họa của Dương Thụy về hình ảnh mới của người phụ nữ Việt Nam. Dù ở nơi đâu, trong môi trường nào họ cũng có thể phát huy tối đa năng lực, trí tuệ để khẳng định bản thân, khẳng định lòng tự tôn dân tộc trước bạn bè thế giới.

Tuy nhiên, nếu chỉ xây dựng nhân vật theo nét đặc trưng mang tính bền vững như trên thì có lẽ truyện của Dương Thụy đã không thu hút được đông đảo độc giả như hiện nay. Cái làm nên thành công của nhà văn chính là sự khám phá cuộc sống riêng tư, chiều sâu nội tâm đằng sau những lap top, những bộ váy công sở, sau những chuyến bussines hay du học nước ngoài của người phụ nữ. Có tiền, có tài nhưng không phải người phụ nữ nào cũng có một hạnh phúc trọn vẹn. Đằng sau vẻ ngoài hào nhoáng, họ phải đối diện với một thế giới mà chỉ họ mới biết, mới thấy và cảm nhận sâu sắc nhất. Đó là thế giới lạnh giá, có sức ăn mòn tâm hồn ghê gớm- thế giới của *những con người cô đơn*.

Nỗi cô đơn của người con gái khi phải xa gia đình, xa quê hương “một thân một mình” đến đất nước hoàn toàn xa lạ đã mang để lại nhiều khoảng lặng trong lòng người đọc. Lê trong “Cạo gió mùa xuân”, một mình sang Paris học thạc sĩ, ngày ngày đi về trong căn phòng nhỏ hẹp. Trời đông nơi xứ người làm người con gái nhớ về Việt Nam trong nỗi nhớ tê tái, rã rời rồi “ôm mặt khóc như điên”. Vi trong “Một mùa thu ở Rennes” là du học sinh và trong những ngày đầu bỡ ngỡ nơi xứ người cũng không tránh khỏi cảm giác lẻ loi, cô độc. Dương Thụy miêu tả Vi đi lang thang giữa “thành phố Rennes lạnh lùng không chỉ thời tiết mà cả con người”, không gian im lặng, cùng những cơn gió lạnh đột ngột thổi tới làm Vi nhiễm lạnh và cô đã tưởng tượng ra cảnh “người lao công tình cờ phát hiện cô sinh viên Việt Nam phòng 331 đã chết cứng trên giường từ bao lâu nay. Trời lạnh, cửa sổ mở toang nên xác không bị phân hủy” [7, tr.106]. Tuy sự tưởng tượng của cô sinh viên có phần cường điệu nhưng nó cũng phản ánh phần nào hiện thực đời sống của người Việt khi lần đầu ra nước ngoài, hoàn toàn phải đối mặt với tình trạng bị cô lập giữa một xã hội hiện đại nơi mà sự quan tâm, thấu hiểu đôi khi bị thay thế bởi những lợi ích cá nhân. Tuy nhiên, nhân vật nữ trong truyện ngắn Dương Thụy thường là những người trẻ, năng động, có tinh thần cầu thị, đối với họ sự cô đơn do những bỡ ngỡ ban đầu nhanh chóng được xóa bỏ bằng sự hòa đồng, giao lưu và gặp gỡ với những con người khác nhau. Như Lê, trong đêm đông lạnh giá, cảm giác bất lực ấy lại là điều kiện để cô có thể gặp Jean Marc, một tình bạn đẹp với những hiểu lầm văn hóa thú vị giữa hai người đã diễn ra để rồi sau đó tình yêu giữa hai trái tim đã kết nối hai nền văn hóa, hai lối sống, hai quan điểm riêng biệt lại với nhau.

Một nỗi cô đơn mà loài người ai cũng ít nhất một lần trải qua, đó là *nỗi cô đơn trong tình yêu*. Với người phụ nữ, cô đơn trong tình yêu lại càng trở nên khắc khoải, day dứt hơn hết. Nhiều nhân vật nữ trong truyện của Dương Thụy đạt được thành tích đáng nể trong học tập và công việc, con đường danh vọng thênh thang, rộng mở nhưng dường như lợi thế này lại trở thành lực cản khi họ kiếm tìm tình yêu. Su trong *Bảo tàng của sự sợ hãi* là giảng viên đại học, được đi đào tạo ở nước ngoài nhưng ngoài 30 tuổi rồi mà vẫn không thể tìm được một nửa của mình. Tố Uyên trong *Cáo già, gái già và tiểu thuyết điểm tình*, luôn tận tâm với công việc, nhận được sự tín nhiệm của các sếp nước ngoài nhưng gần 40 tuổi mà vẫn “cô đơn lẻ bóng”. Quá mải mê với vòng quay của công danh, sự nghiệp, họ đã để tuổi thanh xuân vượt mất mà không kịp nắm giữ. Đến khi “quá lứa lỡ thì” thì lại luẩn quẩn trong quan niệm phải tìm được người nào “xứng đôi vừa lứa” với mình cả về trình độ, nghề nghiệp lẫn ngoại hình. Vì thế, hạnh phúc, tình yêu dường như trở nên xa xăm hơn với họ. Những nhân vật nữ trong truyện Dương Thụy không đơn thuần chỉ là hình tượng được nhà văn sáng tạo mà đó chính là chân dung của rất nhiều người phụ nữ trong xã hội ngày nay. Thông qua quá trình khám phá của mình, nhà văn đã thể hiện sự đồng cảm, thấu hiểu với nỗi lòng khó thổ lộ của nhiều người phụ nữ,

Nỗi cô đơn cũng không loại trừ những người phụ nữ có gia đình và sự nghiệp. Cuộc sống hiện đại cùng những căng thẳng, áp lực khiến các thành viên trong gia đình ngày càng xa cách, nhiều người vợ không thể tìm được tiếng nói đồng điệu với người bạn đời ngay trong tổ ấm của mình. Đó là Trinh trong *Đổ thừa Venice*, là Thu trong *Những giấc mơ của người đeo nhẫn*, là Giang trong *Người phụ nữ ở nông trại Jacques Thomas*... Trinh, một Việt kiều sống ở nước ngoài, là người cá tính, luôn chủ động trong cách sống và cơ hội của bản thân, nhưng từ khi lấy chồng cô không bao giờ cảm thấy thỏa mãn với cuộc sống gia đình. Chồng cô “*gia trưởng, mô phạm, tướng tá lông không, xanh rớt, mười mấy năm nay chưa bao giờ biết làm cho vợ có orgasme*” [6,tr.184], vì thế, dù có một cuộc sống vật chất đầy đủ nhưng chưa bao giờ Trinh tìm được hạnh phúc đích thực. Cũng như Thu trong *Những giấc mơ của người đeo nhẫn*, để giải tỏa những bế tắc, khủng hoảng, để voi bớt sự cô đơn, trống trải trong cuộc sống đơn điệu của mình, Trinh khao khát, kiếm tìm điểm tựa tinh thần ở người đàn ông khác. Thấu hiểu những phức tạp trong cuộc sống của người phụ nữ hiện đại, Dương Thụy đã nhẹ nhàng đưa cuộc đời họ đến với bạn đọc, để xã hội có cái nhìn khách quan hơn khi đánh giá về họ, ngay cả khi họ phản bội chồng mình.

Có thể trong nhiều truyện ngắn của Dương Thụy, ta bắt gặp hình ảnh người phụ nữ cô đơn trong tình yêu, cô đơn trong cuộc sống, nhưng chưa bao giờ sự cô đơn khiến họ rơi vào bế tắc, không lối thoát. Bởi nhân vật nữ của Dương Thụy luôn hiện lên là *những con người biết yêu và hết mình với tình yêu*. Thông qua tình yêu, họ gắn kết mình với mọi người, họ trao đi tình cảm và nhận lại yêu thương từ những người xung quanh.

Đọc “Nụ hôn ngược chiều thời gian”, người đọc cảm nhận được các cung bậc cảm xúc khác nhau trong tình yêu của người phụ nữ. Khi còn là thiếu nữ, lần đầu nghe

lời thổ lộ của chàng trai ngoại quốc Julien với mình, Lê đã vô tư, hồn nhiên “*cười gặp người trước lời tỏ tình của anh chàng nhà văn*” [6,tr.71]. Sau mười năm, sự đưa đẩy của thời gian và số phận đã khiến họ gặp lại nhau, nhưng người thiếu nữ ngày nào đã trưởng thành, chín chắn hơn rất nhiều. Tình yêu họ dành cho nhau cũng được hoán đổi. Lê dường như *chao đảo* trước một Julien *cuong nghị và phong độ*. Tuy nhiên, cô biết mình không còn là một nửa của anh như mười năm trước vì vậy, nhẹ nhàng, tế nhị, Lê đón nhận nụ hôn từ Julien trong một niềm vui sướng được giấu kín trong lòng. Với Lê, tình yêu không thể là sự ích kỷ, cô tôn trọng cuộc sống và tình cảm của người mình yêu. Kết thúc truyện, Lê ra đi, nhưng hình ảnh người con gái Việt hồn nhiên, trong sáng và đậm thắm sẽ còn đọng mãi trong tâm hồn Julien.

Nhiều truyện ngắn của Dương Thụy khiến người đọc tưởng như đang thưởng thức một bài thơ tình. Với mỗi chuyện tình, hình ảnh người phụ nữ Việt Nam lại được tác giả thể hiện ở những cung bậc cảm xúc khác nhau. Đó là sự rụt rè, e ngại không dám thổ lộ tình yêu của Lê trong “Cạo gió mùa xuân”; là sự bạo dạn, luôn khao khát được yêu thương của Thu trong “Những giấc mơ của người đeo nhẫn”; là sự quyết đoán và lý trí của Tuyết khi chấp nhận hi sinh mỗi tình thơ mộng để nghĩ cho tương lai trong truyện ngắn “Đoàn tàu lý trí”; hay vẻ đẹp đậm thắm, dịu dàng nhưng thật khó nắm bắt của Kim trong “Liege của những người yêu nhau”...Nắm bắt và thể hiện mọi trạng thái cảm xúc trong tình yêu của người phụ nữ, Dương Thụy đã khẳng định hơn rằng: dù ở thời đại nào, trái tim người phụ nữ cũng luôn rộn ràng, thổn thức với những khát vọng trong tình yêu. Và mặc cho sự trôi chảy của thời gian cùng những biến cải của xã hội, những khía cạnh tốt đẹp, duyên dáng trong tâm hồn người phụ nữ Việt sẽ mãi luôn được bảo lưu trên hành trình khẳng định bản thân và tìm kiếm hạnh phúc của họ. Đặc biệt, trong một thế giới hội nhập như ngày nay, người phụ nữ Việt đang ngày càng khẳng định hơn sức hấp dẫn của mình trong con mắt bạn bè thế giới. Sự tự tin, tri thức, khát vọng tuổi trẻ và cốt cách dân tộc chính là điểm mạnh để người con gái Việt hòa nhập và trao gửi yêu thương đến mọi người, không kể màu da, không kể quốc tịch hay biên giới.

3. Kết luận

Truyện ngắn Dương Thụy không có nhiều biến cố, sự kiện, hay những mâu thuẫn, kịch tính nhưng lại có một nét duyên ngầm lôi cuốn người đọc. Nhà văn để người đọc trôi vào một mạch văn nhẹ nhàng, có phần hài hước, hóm hỉnh với nhiều chi tiết bất ngờ, lý thú để từ đó mỗi người đều có thể tự chiêm nghiệm, tự hình dung, thấu hiểu nhân vật. Những nhân vật có sức sống tự nhiên, tươi trẻ, trong bất cứ hoàn cảnh nào cũng tự mình vươn lên bằng nỗ lực và niềm tin của bản thân. Và mỗi miền đất họ đi qua đều mang đến cho người đọc những trải nghiệm thú vị đồng thời cũng kích thích ham muốn được đi, được khám phá, tinh thần cầu tiến và cả sự lạc quan trong mỗi người. Đó có lẽ là những giá trị thiết thực mà mỗi nhân vật trong truyện ngắn Dương Thụy mang đến cho độc giả.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- [1] Nguyễn Thị Bình (2011), “Ý thức phái tính trong văn xuôi nữ đương đại”, *Tạp chí Nghiên cứu Văn học*, (9), tr.74-85.
- [2] Hà Minh Đức (chủ biên, 1993), *Lý luận văn học*, Nxb Giáo dục, Hà Nội.
- [3] Phương Lựu, Trần Đình Sử, Nguyễn Xuân Nam (1996), *Lý luận văn học, tập 2*, Nxb Đại học Sư phạm Hà Nội.
- [4] Đoàn Minh Tâm (2010), “Tản mạn về văn học thế hệ 7X”, *Báo Văn nghệ*, (13), tr 46-48.
- [5] Trần Nho Thìn (2009), *Văn học trung đại, dưới góc nhìn văn hóa*, Nxb Giáo dục Việt Nam.
- [6] Dương Thụy (2008), *Cáo già, gái già và tiểu thuyết diễm tình*, Nxb Trẻ, Tp. Hồ Chí Minh.
- [7] Dương Thụy (2011), *Bồ câu chung mái vòm*, Nxb Trẻ, Tp. Hồ Chí Minh.
- [8] Lê Hương Thủy (2011), “Nhận diện truyện ngắn trẻ hiện đại”, *Tạp chí Nghiên cứu Văn học*, (11), tr. 86-92.

MODERN FEMALE CHARACTERS IN THE SHORT STORIES BY DUONG THUY

Tran Thi Mong Tinh

The University of Da Nang - University of Science and Education

ABSTRACT

Since the renovation Vietnamese literature has seen “a dramatic change” in gender of the staff of writers, especially in the field of prose. The country is in the peaceful time, and the sound of guns has gone into the past. So it is appropriate for women to express their life themselves. Naturally, their assertion and expression are their experience and empathy; female writers write a lot about gender based on their perception which is different and more dominant than men's. According to that tendency, Duong Thuy - the female writer who has been well-known to readers for ten years, has explored, discovered, and had new expressions in her works, particularly unique short stories about womankind, especially modern women, both on the surface and in depth.

Key words: Duong Thuy, women, modern, character, integration.

* Trần Thị Mộng Tinh, Trường Đại học Sư phạm, ĐHQĐN